

Tutkija Kimmo Jokisen mukaan ns. suuren suomalaisen yleisön kirjallisuuskäsityksiä kuvaa parhaiten todenmukaisuuden, tutun kielen ja arkipäivän ihannointi. Suosittu romaani on joko lämminhenkinen kuvaus nykyajasta tai asiapitoinen retki historiaan. Suosikkiromaanin maailma on myös sukupuolittunut tutunoloisesti.

Arkipäiväisen totuudenmukaisuuden ideaa uusinnettiin myös päivälehden vuoden 1997 Finlandia-kirjoittelussa. Palkinnon voittanut Antti Tuuri kuvattiin “ahkeraksi työn sankariksi, tuotteliaaksi kirjailijaksi, joka kolmannella kerralla otti työvoiton” (AL 10.12.). Palkinnon saaminen oli “ahkeran kirjailijan pitkän elämäntyön huipennus” (Pohjalainen 10.12.).

Tavallisen oloinen kauha-valainen insinööri edustaa yleistä pohjalaisuutta etenkin Pohjalaisen kirjoittelussa. Hänestä uhkuu “tyytyväisyys ja jopa uho, eikä hän ehdi syömään porkkanalla värjät-

tyä smetanaa, eikä siemaista suullistakaan punaviiniä Helsingin kulttuuriväen kanssa” (Pohjalainen 10.12.). Vaikka Tuuri ei neron manttelia niskoilleen saakaan, hänestä “heijastui selkeästi, että tuli kehuja tai haukkuja, mutta silti hän kirjoittaa juuri niin kuin oikeaksi katsoo. Keneltäkään mitään kysymättä.” (Pohjalainen 10.12.)

Antti Tuuri, aina pätevä maskuliini

• • •

Vaikka päivälehdet tulkitsevat kirjallisuutta näennäisen neutraalisti, löytyy viileyden takaa erilaisia arvottamisen kriteereitä esimerkiksi miesten ja naisten kirjoittamalle kirjallisuudelle. Mm. tutkija Sara Heinämaa (yhtenä monista) on huomauttanut Helsingin Sanomien kritiikin sukupuolisi-sonnaisista arvottamisperusteista.

Miesten kirjoittamaa kirjallisuutta arvioidaan yleisimmin perustein kuin naisten teoksia, jotka nähdään usein vain kirjailijan yksityiselämän te-rapeuttisina kuvauksina.

Mieskirjailijankin henkilöhistoriaan viittaaminen on kuitenkin tarpeen, kun pyritään vastaamaan ns. suuren yleisön odotukseen teoksen to- tuudellisuudesta. “Tuuri itse on asunut Helsingissä vuodesta 1963, mutta siteet maakuntaan ovat kiinteät” (HS 10.12.), joten hän on pätevä kirjoit- tamaan Pohjanmaalle sijoittuvia romaaneja. Toisin kuin usein naiskirjaili- joiden kohdalla, henkilöhistoriaan viittaaminen nimenomaan pätevoittää kirjailijaa. Kysymys ei ole terapiakirjoittamisesta suhteessa entiseen koti- seu- tuun. Tuurin kertomat tarinat ovat tosia, koska “Jalasjärven Sikakylän

taikauskaisista ämmistä Tuuria ovat valaisseet kaikkentietävät toispaikkakuntalaiset.” (HS 10.12.).

• • •

Paitsi pohjalaisuudesta, Tuuri on Finlandia-kirjoittelun mukaan pätevä kirjoittamaan suomalaisuudesta yleensä. Suomalaista kulttuuria tuntuu riivaavan alinomainen itsetutkiskelu ja monoliittisten tulkintojen metsästys.

Lehtikuva/ Marja Seppänen-Hellin

Koko kansaa koskevien totuuksien äänitorvi on usein keski-ikäinen mieskirjailija.

Pisimmälle Tuurin esittäminen koko kansan tulkkina vietiin Aamulehdessä. Tuomo Ylihärtilän mielestä “Lakeuden kutsu sisältää suurta suomalaista hulluutta, mutta myös herkkävaistoista ihmisyyden kuvausta” (AL 10.12.).

Toimittajan kiusaksi löytyy myös vääräoppisia. Hän kirjoittaa: “Sanon Tuurille, että minua raivostuttaa harhaoppi. Tuuri muka kirjoittaa nimenomaan pohjalaisuudesta Pohjanmaa-romaaneissaan, vaikka hänen Pohjanmaalle sijoittuvien romaaniensa henkilökuvaus on yleisempää suomalaisuuden ja ihmisyyden peilaamista”.

Kirjailijahaastattelu tarjoaakin mainion tilaisuuden tentata totuutta: “Onko pohjalaisuutta enää edes olemassa? Onko se totta?” (AL 10.12.) kyseltiin Tuurilta. Myös Keski-suomalainen kertoi, että “Lakeuden kutsunteemana on suomalaisen luonteen ja kohtalon selviytyminen vieraista olosuhteista.” (KS 10.12).

Yleispätevää maskuliinista maailmaa uusinnetaan myös Tuurin omien pohdintojen avulla. “Mitään ei tarvitse teknisesti muuttaa, kerrontatapaahan pysyy samana, vaikka kertojan nimi olisikin joku Claudia”, pohtii Tuuri naiskertojan mahdollisuutta tulevissa teoksissaan (HS 10.12).

• • •

Kirjallisuuskritiikille on yleistä, että niissä arvioidaan teoksien älyllistä haasteellisuutta, kokeellisuutta tai luovuutta. Kimmo Jokinen kutsuu tätä kritiikkojen mauksi. Tämänvuotinen päivälehtien Finlandia-kirjoittelu ei kaavaa noudata, vaan näyttää uusintavan pikemminkin suuren yleisön makuihanteita.

Tuuri näyttäytyy lehtikirjoittelussa tavallisena, työn ja sisukkuuden suomalaisena sankarina – toki parhaimpana meistä kaikista.

Pohjanmaa kuvataan tarinoiden ehtymättömäksi aarraitaksi, josta Tuuri mutkattomasti ammentaa aitoa tietoa suomalaisuuden olemuksesta. Vaikka Tuuria ei kirjoittelussa kuvatakaan varsinaiseksi neroksi, henkiseksi johtajaksi tai tiennäyttäjäksi, pidetään häntä erinomaisen päteväenä vastaamaan iänikuiseen kysymykseen: millaisia me kaikki suomalaiset olemme.

Sanna Kivimäki, FM, Tampereen yliopisto